

KUTATÁS A KÉPZŐK KIVÁLASZTÁSÁNAK AKKREDITÁCIÓJÁHOZ

EFOP-3.1.2-16-2016-00001 AZONOSÍTÓ SZÁMÚ PROJEKT

A köznevelés módszertani megújítása a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése céljából

Készítették:

Sápiné Bényei Rita

Bényeiné Tolnai Zita

Mezőné Sivadó Andrea

Szanics Anikó

Dr. Takács Ferencné

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés	1
2	A képzők kiválasztásának általános alapelvei	2
3	A általános kiválasztási elvek megjelenése	3
4	A képzők kiválasztásának elvei a kontakt órákra épülő képzések esetében.....	4
5	A képzők kiválasztásának elvei a blended képzések esetében	7
6	Képzők kiválasztásának szempontjai a képzési szintekhez illetve képzési tartalmakhoz igazítva.....	10
7	Összegzés.....	34

Ábrajegyzék

1. táblázat: A képzők kompetenciái a blended képzések esetében	9
2. táblázat Felmérés a DE KLGYGÁI Csengő utcai feladatellátási helyén	13
3. táblázat. Felmérés a DE KLGYGÁI Arany téri feladatellátási helyén.....	15
4. táblázat: Felmérés a Debreceni Egyetemen és a Balásházy János Gyakorló Középiskolájában és Kollégiumában	19
5. táblázat: Felmérés a DE KLGYGÁI Kossuth utcai feladatellátási helyén	24
6. táblázat: Összesítő táblázat a képzők kiválasztásának szempontjairól.....	30
1. diagram: A legfontosabbnak tartott képzői kompetenciák a felmérések alapján.....	32

KUTATÁS A KÉPZŐK KIVÁLASZTÁSÁNAK AKKREDITÁCIÓJÁHOZ
az EFOP-3.1.2-16-2016-00001 azonosító számú
projekthez kapcsolódóan

1 Bevezetés

Kutatási munkánk célja „*A pedagógusok módszertani felkészítése a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése érdekében*” című pályázat kapcsán pedagógus-továbbképzések megtartásához kapcsolódóan a képzők kiválasztási módszertanának kidolgozása. Jelen dokumentum a képzők kiválasztása során alkalmazandó válogatási szempontokra vonatkozó javaslatokat tartalmazza, figyelembe véve a projekt általános feladatait, a képzések speciális programját, a képzésfejlesztők elvárásait, továbbá a képzések célkitűzésének megvalósíthatóságát.

Munkacsoportunk az elvek és kritériumok rögzítésekor a hatályos jogszabályra alapozta a kutatást, mely szerint „*A továbbképzés keretében a) elméleti foglalkozáson előadó az lehet, aki az adott ismeretek körében felsőfokú iskolai végzettséggel és szakképzettséggel, b) gyakorlati foglalkozást az tarthat, aki az adott ismeretek körében legalább középiskolai végzettséggel és szakirányú szakképesítéssel rendelkezik.*”¹

Figyelembe vettük azt is, hogy jelen projekt célja a korai iskolaelhagyás, a lemorzsolódás megakadályozása, ennek érdekében a pedagógusok szemléletformálása, hogy széles módszer- és eszköztárat bocsásson a részt vevő pedagógusok rendelkezésére, mellyel érdekesebbé, differenciáltabbá, hatékonyabbá tehetik munkájukat. Ezekhez a célokhoz és feladatokhoz próbáltuk meg kiválogatni a legképzettebb, és a gyakorlatiasság szempontjából leginkább rátermett képzőket, így a kiválasztás szempontrendszerének kialakításakor a fenti speciális célokat is igyekeztünk szem előtt tartani.

¹ 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben részt vevők juttatásairól és kedvezményeiről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700277.kor>, Utolsó letöltés: 2018. 04. 22.

2 A képzők kiválasztásának általános alapelvei

A személyi feltételek meghatározása csak a képzési tartalom, képzési célok és az alkalmazott módszerek ismeretében lehetséges. Ezek meghatározása után válik világossá, hogy milyen kompetenciákkal kell rendelkezniük a képzőknek, trénereknek, tutoroknak, gyakorlatvezetőknek annak érdekében, hogy a tanulási eredmények elérhetőek legyenek. A legáltalánosabb képzői kompetenciákat a pedagógus-továbbképzés standardjai között rögzítik a kutatók² a következő felosztásban:

Tudás, szakismeret

- Szakmai tudás, felkészültség, olvasottság a témában
- A felnőttképzés korszerű módszereinek ismerete

Alkalmazni tudás

- A tudás gyakorlati alkalmazása
- A résztvevők tapasztalatainak beépítése
- Módszerek alkalmazása
- Törekvés a továbbképzési program, a tréneri foratókönyv maradéktalan teljesítésére

Képességek, készségek

- Nyitottság, rugalmasság, alkalmazkodni tudás a csoport igényeihez
- Önismeret, önértékelés, önkontroll képessége
- Motiváció
- Társas hatékonyság; kapcsolat a résztvevőkkel, a trénerpárral
- Kapcsolat, együttműködés a trénerpárral
- Helyzetfelismerő, -értékelő képesség
- Időmenedzsment
- Előadó-képesség
- Kommunikáció, asszertivitás
- Konfliktuskezelés

Attitűd

- Viszonya a továbbképzéshez

² Bőczén Csaba - Cseh Györgyi - Tóth László: *Pedagógus-továbbképzési standard, 31.o.*
https://www.oktatas.hu/pub_bin/.../standardok/standard_blended_kontaktkepzes.pdf Utolsó letöltés: 2018. 04. 21.

A fent listázott kompetenciákkal rendelkeznie kell a jó képzőnek. Kutatásunk ezeket a fontos adottságokat a következő szempontokká konvertálta:

- végzettség (megfelel a fenti lista szakmai tudás, felkészültség pontjának),
- szakmai tapasztalat (alkalmazni tudás, módszertan),
- speciális ismeret/gyakorlat (a képzés témájához való kapcsolódás) és
- egyéb kompetencia (készségek, képességek, attitűd).

Az egyes képzések esetében a képzőktől elvárt kompetenciákat a 13-26. oldalakon található táblázatok rögzítik.

3 A általános kiválasztási elvek megjelenése

„A pedagógusok módszertani felkészítése a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése érdekében” című projekt esetében

„A személyi feltételek (...) arról tájékoztatnak, hogy a képzés indítója a képzés céljához, tartalmához, követelményeihez, módszereihez viszonyítottan milyen kompetenciájú, a tanulást segítő szakemberekkel, illetve segítő közreműködőkkel köteles biztosítani a képzés eredményes lebonyolítását. A személyi feltételek elsősorban általános érvénnyel, másodsorban személynevekkel és kompetencia-körülírásokkal adhatók meg.”³

Az általános képzői kompetenciák fontosságát a kutatás során képzésfejlesztő munkatársainkkal 5 fokú Likert-skálán történő értékeléssel vizsgáltuk, eredményként valamennyi kompetencia fontosságát igazolni tudjuk, ha nem is azonos mértékben. (Bővebben lásd: 29-30. oldalakon)

Az általánosan megjelölt kompetenciaterületek közül az első kettő (tudás, szakismeret, illetve az alkalmazni tudás) dokumentálható, így bizonyítható és ellenőrizhető pl.: diplomamásolat, továbbképzési tanúsítvány, gyakorlati tevékenységről szóló munkáltatói igazolás vagy egyéb dokumentum formájában már a kiválasztást megelőzően. A képességek, készségek megléte vagy az attitűd azonban nehezebben bizonyítható a kiválasztás pillanatában. Korábbi képzésvezetői, tutori vagy tréneri gyakorlatról ritkán áll rendelkezésre nyilvános értékelés, így ezen kompetenciák csak a kiválasztást követően, jellemzően a felnőttképzési

³ Sándor József: Oktatástervezés és –technológia a gyakorlatban, https://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop412A/2011-0021_26_oktatastervezes_es_technologia_a_gyakorlatban/824_a_kpzsz_szemlyi_s_trgyi_felttelei_mdszerei_idtar_tama.html Utolsó letöltés: 2018. 04. 11.

programban való részvétel során lesznek megismerhetőek. Ennek fényében a képzésszervezőknek és képzésfejlesztőknek kidolgozott szempontrendszerrel kell rendelkezniük a képzők kiválasztására, ellenőrzésére, esetleges cseréjére vonatkozóan.⁴

A „pedagógusok módszertani felkészítése a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése érdekében” című projekt esetében a képzésfejlesztők maguk is gyakorló pedagógusok vagy pszichológusok, felsőoktatásban dolgozó kutatók-oktatók és/vagy köznevelésben dolgozó általános iskolai vagy középiskolai gyakorló tanárok. Mindannyian olyan szakemberek, akiknek a tárgyhoz kapcsolódó elméleti felkészültsége és gyakorlati tapasztalata is van, továbbá pedagógus-továbbképzésben vagy felnőttképzésben szerzett oktatói jártassággal is rendelkeznek. A leendő képzők kiválogatásának szempontrendszerét alapvetően az ő elvárásai mentén fogalmaztuk meg. Ezen szempontrendszer első szintjét a képzésfejlesztők saját kompetenciája adta.

Jelen dokumentum a képzők kiválasztását különböző oktatási szinteken és kétféle képzési forma esetében is megvizsgálta. Külön elemeztük az általános iskolai területen érintett képzők kompetenciáit, esetükben alsó és felső tagozatra vonatkozó elvárások között mutatkoznak különbségek. Ezekből bizonyos mértékben eltér a középiskolára vonatkozó képzések vezetőinek kompetenciája. De akadnak olyan képzések is, melyek céljai oktatási szintektől függetlenül valósíthatók meg a köznevelésben.

A projektben megjelenik kétféle képzési forma: a kontakt órákra épülő fejlesztés/tréning, illetve a blended típusú képzés, mely utóbbi e-learning rendszerben, kontakt órákkal kiegészítve működik. A kétféle képzési forma eltérő képzői kompetenciákat és képzettséget feltételez.

4 A képzők kiválasztásának elvei a kontakt órákra épülő képzések esetében

A teljes projektben tervezett 26 képzés közül 23 kontakt órára épül, azaz olyan hagyományos tantermi oktatási formákra, melyek elméleti és gyakorlati órákra oszthatók. Az elmélet és a gyakorlat aránya nincs megkötve, a képzések valamilyen írásbeli (többnyire házi) dolgozattal zárulnak. Ezek a képzések tehát hagyományos formában megvalósuló tréningek,

⁴ Böczén Csaba - Cseh Györgyi - Tóth László: *Pedagógus-továbbképzési standard*, 32.o.
https://www.oktatas.hu/pub_bin/.../standardok/standard_blended_kontaktkepzes.pdf Utolsó letöltés: 2018. 04. 21.

mely „olyan komplex képzési (továbbképzési) eljárás, amelynek keretében célorientált – igény szerinti tartalmú – felkészítés történik, az adekvát elméleti ismeretek feldolgozására és gyakorlatban való alkalmazására kerül sor, visszacsatolás biztosításával (amidőn valamilyen módon elemzés, értékelés megoldott). Ez a tréning alaptípusa, ugyanis az alkalmazás minőségének (az elvárt szintnek) értékelésére, elemzésére a vizuális és auditív emlékezet révén kerülhet csak sor.”⁵

Tréningnek tehát azt a képzési eljárást tekintjük, amely tartalmaz elméleti ismereteket, ezek gyakorlatban való alkalmazását, visszacsatolást és a személyiség feladatra való alkalmasságának mérését, vagyis a kimenete az elvárt kompetencia. A tréningre jellemző még a kis csoportban (8-12 fő) történő munkavégzés, a résztvevők aktív tevékenységére alapozó feladatvégzés; az egyéni fejlődésre fókuszáló képzés és az egyén egy feladatra, tevékenységre (hivatásra) való alkalmasságának kialakítása.

A képzőket komoly intellektuális, pragmatikus és pszichológiai kihívások elé állítja tehát a tréning. Nem csupán elméleti, diszciplináris tudással kell rendelkezniük, de az ismeretek gyakorlatban való adaptív és alkotó felhasználásának képességével is, ezen felül pedig kiváló kommunikációs és empátikus adottságokkal. Így a képző egyszerre tölt be egyféle tutori szerepkört, amennyiben szervezett oktatási keretekben folytatja közvetítői, motiváló és értékelő tevékenységét; más részről pedig tréneri funkciót, amennyiben személyes jelenlétével motiváló-inspiráló hatással tud lenni a csoport és az egyének fejlődésére. A tréner személye kulcsfontosságú a csoport hatékony működése szempontjából. Az ő személye adhatja a kontakt órák valódi értékét.

Az alábbi összesítés azt mutatja, hogy a „*A pedagógusok módszertani felkészítése a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése érdekében*” című projekt keretében alakuló kontakt képzések milyen kompetenciákat várnak el legáltalánosabban a képzőktől a tutori-tréneri feladatköröknek megfelelően.

a) Szaktudás/ismeret

- megfelelő iskolai végzettség
- szakterületen szerzett tapasztalat
- felnőttképzési módszertani ismeretek

b) Alkalmazás/adaptív tudás

- technikák/módszerek gyakorlati alkalmazása

⁵ Dr. Poór Ferenc: A tréning és gyakorlata, <https://www.hrportal.hu/hr/a-trening-es-gyakorlata-20070131.html> , Utolsó letöltés: 2018. 04. 23.

- IKT jártasság

c) Személyiségvonások

- kommunikációs készség,
- együttműködési készség,
- előadói képesség,
- szervezési képesség,
- önismeret,
- önreflexió,
- jó konfliktuskezelés,
- stressztűrő képesség,

A fent felsorolt legáltalánosabb, a képzésfejlesztők által leggyakrabban megjelölt kompetenciákon kívül az egyes képzések (egy-két esetben) elvárnak speciális képességeket, ismereteket vagy gyakorlatot:

a) Szaktudás/ismeret esetében például:

- pedagógiai-pszichológiai tudás,
- online felületek ismerete,

b) Alkalmazás/adaptív tudás esetében például:

- szupervízió,
- gyakorlat kisebbségi oktatásban,

c) Személyiségvonások

- flexibilitás,
- vezetői képesség,
- problémamegoldó képesség,
- stressztűrő képesség,
- empátia.

Látható, hogy mind az általánosan megjelölt adottságok között, mind a speciális kiegészítések sorában túlsúlyban vannak a személyiségjegyek, a személyközi folyamatok esetében releváns kompetenciák. A képzésfejlesztők ezeket várnák el a képzések vezetőitől, visszaigazolván ezzel a képző tréneri szerepkörének kiemelt jellegét.

5 A képzők kiválasztásának elvei a blended képzések esetében

„A pedagógusok módszertani felkészítése a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése érdekében” című oktatási projekt keretében a 26 kidolgozandó képzés közül hármat tekinthetünk blended típusú képzésnek, azaz olyan oktatási formának, mely kevert, így összetett jellegű. A távoktatásra épülő ismeretátadás és a személyes találkozásokon és mintaadáson alapuló kontakt órák szervesen kapcsolódnak és kiegészítik egymást a blended képzésekben.

A távoktatás fogalmát így határozzák meg a szakértők: „A távoktatás a 21. század követelményeinek megfelelő tanítási-tanulási típus, amely különösen a felnőttek oktatásában képes kielégíteni a mai igényeket. A hagyományos vagy nappali oktatás a tanár és a résztvevők gyakori együttlétére épít. A távoktatást alapvetően a képző szervezettől való távollét jellemzi, ez az alapja a tanításnak és a tanulásnak. A távoktatásban a tananyagot a tanár távollétében a programcsomag hordozza és prezentálja a résztvevőknek. Ezért nagyon fontos, hogy a tananyag egyéni tanulásra alkalmas, önállóan könnyen megérthető, motiváló legyen, egyúttal helyettesítenie kell a tanárt és a tanórai szituációt is, azaz lehetővé kell tennie többek között a gyakorlást és a tudás ellenőrzését is. Fontos jellemzője a távoktatási tanulási típusnak, hogy informatikai és kommunikációs eszközöket gyakran használ, amelyek hordozzák a tartalmat és létrehozzák a kapcsolatot.”⁶ Esetünkben a távoktatásnak azon formája valósul meg, melyet e-learningnek nevezünk. Az oktató, a hallgató és a tananyag kapcsolata valamilyen infokommunikációs eszköz (IKT) közvetítésével jön létre. Korszerű oktatási forma ez, hiszen a digitális oktatás jövőbeni térhódítása minden oktatásfejlesztő és –kutató számára evidencia, de a tanári gyakorlatban is egyre növekvő arányban van jelen. Előnye, hogy rugalmas, nincsenek térbeli vagy időbeli korlátai, egyéni tanulási utakat is megenged, a tananyagtartalmak bővíthetők, cserélhetők, így naprakész tudásanyagot biztosít. Feltételez azonban bizonyos adottságokat, például hardver és szoftver meglétét, internetkapcsolatot, digitális kompetenciákat és a tanulás módszertanában alapvető paradigmaváltás bekövetkezését (vagyis azt a szemléletváltást, hogy az információ kizárólagos forrása nem a tanár, mint tudásátadó).

Jelen projekt keretében három blended típusú képzés indul. Kettő mérési-értékelési egy pedig tanítás- és tanulásmódszertan témakörben. Ebben a képzési formában a képzőktől elvárt alapvető kompetenciák között másodlagos a tréneri adottság, az csak a képzési idő 30%-át kitevő kontakt órák esetében jelenik meg. A képzésfejlesztők maguk is a tutori tapasztalatot jelölték meg elvárt kompetenciaként. Eredeti jelentése szerint a tutor olyan oktató, aki irányítja

⁶ Baloghné Zupkó Andrea - Cseh Györgyi - Tóth László: Pedagógus-továbbképzési standard. Távoktatás https://www.oktatas.hu/pub_bin/download/unios_projektek/tamop315/standardok/standard_tavoktatas.pdf
Utolsó letöltés: 2018. 04. 26.

és felügyeli a hallgatót a tanulásban, ő a supervisor: arról gondoskodik, hogy ami történik, az megfelelő legyen. A magyar nyelvben a tutort – másik szót használva – konzulensként is említjük.

A három meghirdetett képzés kiemelten épít a kiválasztandó képzők digitális kompetenciájára, mint meglévő tudásalapra. Olyan célokat jelölnek meg a képzésfejlesztők, mint a digitális írástudás fejlesztése és kreatív használata; digitális tartalmak keresése, konvertálása, előállítás; hatékony információtranszfer; az interaktív táblák eszközszerének áttekintése; technológiai alapú értékelési gyakorlat támogatása. Mindezen célok az infokommunikációs eszközök, tartalmak és eljárások magas szintű ismeretét és adaptív felhasználásának képességét feltételezik a leendő képzők esetében.

A következő oldalon lévő összesítő táblázatból látható az is, hogy az időmenedzsment és az előadókészség kevésbé lesz e leendő képzőtől elvárt kompetencia, hiszen ezek a képességek a hagyományos tantermi oktatás keretében kaphatnak kiemelkedő szerepet. Ugyancsak kevésbé látszik fontosnak az előre eltervezett képzési program maradéktalan teljesítésére való törekvés, melyre az adhat magyarázatot, hogy a tutor szemléletű képző rugalmasan alkalmazkodik a hallgatók igényeihez és tudásszintjéhez. Feltűnő, hogy valamennyi tervezett képzést figyelembe véve a három blended típusú esetben látszik csak, hogy a képzésfejlesztők kevésbé tartják fontosnak a tudás, szakismeret eleve adott alapjainak meglétét (lévén ez könnyen pótolható ismeret), ezzel szemben a résztvevőkkel kialakított hatékony kapcsolatot látják a képzés sikerességét jelentő kulcskompetenciának. Adódik tehát a következtetés, hogy a digitális oktatási forma erősen épít a személyközi kommunikáció hangsúlyos meglétére, a tutor irányító-segítő szerepét nem váltja ki az infokommunikációs eszköz használata, csupán közvetettebbé teszi.

1. táblázat: A képzők kompetenciái a blended képzések esetében

A KÉPZŐK KOMPETENCIÁI A BLENDED KÉPZÉSEK ESETÉBEN				
A képzés címe	Mérés-értékelés, mint a fejlesztés eszköze a pedagógiai gyakorlatban	Mérésekre alapozott fejlesztés az iskolában	IKT megoldásokkal az élvezetesebb tanításért, tanulásért	
Képzési téma sorszáma:	1.	2.	10.	átlag
Tudás, szakismeret	4	4	4	4,0
Előadó-képesség	4	4	4	4,0
Önismeret, önértékelés, önkontroll képessége	4	4	4	4,0
A felnőttképzés korszerű módszereinek ismerete, alkalmazni tudás	4	4	4	4,0
Törekvés a továbbképzési program, a tréneri forgatókönyv maradéktalan teljesítésére	4	4	4	4,0
Időmenedzsment	4	4	4	4,0
A tudás gyakorlati alkalmazása	5	5	3	4,3
Motiváció	4	4	5	4,3
A résztvevők tapasztalatainak beépítése	5	5	3	4,3
Szakmai tudás, felkészültség, olvasottság a témában	5	5	4	4,7
Kommunikáció, asszertivitás	5	5	4	4,7
Képességek, készségek: Nyitottság, rugalmasság, alkalmazkodni tudás a csoport igényeihez	5	5	4	4,7
Viszonya a továbbképzéshez	5	5	4	4,7
Az adott képzésben megjelenő módszerek alkalmazása	5	5	4	4,7
Konfliktuskezelés attitűd	5	5	4	4,7
Helyzetfelismerő, - értékelő képesség	5	5	4	4,7
Társas hatékonyság; kapcsolat a résztvevőkkel, a trénerpárral	5	5	5	5,0

6 Képzők kiválasztásának szempontjai a képzési szintekhez illetve képzési tartalmakhoz igazítva

„A pedagógusok módszertani felkészítése a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése érdekében” című pályázat kapcsán a Debreceni Egyetem 26 kurzus előkészítését kezdte meg, mely az általános iskola alsó illetve felső tagozatán, valamint a gimnáziumi és szakgimnáziumi oktatási típusok esetén megjelenő feladatokra, problémákra adható módszertani lehetőségek bemutatásával, innovatív módon próbál szakértői segítséget nyújtani az adott területen dolgozó pedagógusok számára. Alapvető cél, hogy a képzéseken kapott információk gyakorlatiasak, a hétköznapi pedagógiai helyzetekben eredményesen alkalmazhatóak legyenek. Éppen ezért a képzések kidolgozói maguk is az oktatás egy-egy területén aktív pedagógusok, fejlesztő pedagógusok, pszichológusok, illetve az egyetemi tanárképzésben dolgozó szakemberek.

„Egy oktatási rendszer minősége nem tudja túlszárnyalni a tanárainak minőségét.”⁷ Fontosak tehát a minőségi ismereteket nyújtó, jól szervezett továbbképzések.

A továbbképzések sikerének kulcsa a témaválasztás aktualitása és annak feldolgozási módja mellett kétség kívül a képzést tartó személye, hitelessége, egyéni hozzáértése és attitűdje. Ismernie kell a célcsoport sajátosságait, problémáit, érdeklődési körét, valamint pontos és újszerű ismeretekkel kell rendelkeznie, hogy az oktatói munkán túlmutatva a segítő szándék is nyilvánvaló legyen, s így még inkább vonzóvá, hasznossá tudja tenni az általa tartott képzést. Az is fontos, hogy a képzés kitalálója olyan ötleteket, gondolatokat tudjon közvetíteni a résztvevők számára, hogy ne csak a képzésen való részvétel legyen csábító, hanem legyenek arra is jelentkezők, akik a hallott ismereteket továbbadnák, fejlesztenék, azaz maguk is szívesen válnának képzőkké. Ezzel szélesebb körben terjeszthetők az innováció, a kutatásfejlesztés során kialakított módszerek, eszközök, s melytől az oktatás színvonalának növekedését, eredményességét várja minden érintett. Ennek folyamányaként pedig a pályázat céljaként megjelölt, végzettség nélküli iskolaelhagyás is jelentős mértékben csökkenhet.

A képzővé válás első lépése mindenképpen az önkéntesség, azaz, hogy a résztvevőben megfogalmazódjon a döntés, hogy ebbe a folyamatba be akar kapcsolódni előadóként-mentorként, s ezt követi a jelentkezés, melyhez előzetesen ismernie kell a képzővel szemben támasztott feltételeket. A feltételrendszer egy része törvényileg szabályozott (pl. bizonyos esetekben az iskolai végzettség, szakmai gyakorlat), másik részét viszont a képzés jellegéhez igazítva a kurzus kidolgozója megszabhatja ajánlásként, vagy elvárt követelményként.

⁷ McKinsey jelentés (2007)

Ezek az ajánlások, személyhez-személyiséghez kapcsolható készségek, képességek térhetnek el az indított képzések egy-egy szintje esetén. Az ezeknek való megfelelés vizsgálata sok esetben okozhat problémát, hiszen előzetesen megszerzett dokumentumokkal nem biztos, hogy beazonosítható mindegyik elvárt kritérium.

Mindezek fényében az adatgyűjtésünk célja az volt, hogy a kurzusok kidolgozói által fontosnak tartott elvárásokat összesítve egy árnyaltabb képet kapjunk a leendő képzők felé támasztott követelményekről és azok egyénekre szabott beazonosíthatóságukról.

Elsőként a képzések tartóival szemben támasztott elvárásokat fogalmaztattuk meg a kurzusok tematikáját kidolgozó szakemberekkel, s ezt gyűjtöttük táblázatba. Ezekből kiderül, hogy a program megvalósításához a képzők iskolai végzettségére, szakképzettségére, szakmai tapasztalatára vonatkozóan minden kurzus kapcsán egyértelmű feltételeket fogalmaznak meg, melyek összhangban vannak a törvényi előírásokkal.

Ezen túlmenően a képzés specialitásaihoz is igazodnak. Jól megfigyelhető a képzési szintek szerinti eltérés, hisz míg az alsó tagozatos korcsoportra fókuszáló tematikák esetén sok esetben a főiskolai végzettség, a fejlesztő pedagógiai ismereteket igazoló dokumentum az ajánlott és elvárt kritérium, addig a felső tagozat, valamint a középiskolai korosztályt tanítók számára az egyébként is releváns egyetemi végzettség szükséges a jelentkezéshez.

Az elvárt szakmai tapasztalat általában 3-5 év, valamint amennyiben a képzés során speciális ismeretek átadására is szükség van, egyéb előzetes ismereteket is megjelölnek kritériumként. Ilyenek például a mentálhigiénés szakember, pedagógia, pszichológia területén gyakorlattal és megfelelő szakvizsgával rendelkező szakember, osztályfőnöki tevékenységet is jól ismerő pedagógus, felnőttképzési tapasztalatokkal bíró egyetemi oktató.

Speciális ismeret tekintetében nagyon színes a paletta, ami bizonyítja a tervezett továbbképzések változatosságát, szakosodott jellegét. Általánosságként megfogalmazható az IKT-s ismeretekben való jártasság követelménye, ami a digitális tartalom nagyarányú megjelenése miatt ma már szinte elengedhetetlen.

„Egy generációval ezelőtt a számítástechnikai és digitálismédia-készségek megléte ritkaság volt. Ma ezek alapvető kompetenciák a legtöbb területen a sikeres karrierhez. Ezért a digitális készségek elsajátíttatása ma a hatékony oktatási rendszer alapvető eleme. Nemzeti léptékű digitális nevelési program nélkül a korszerű technológiák használata, az azokhoz való hozzáférés egyenlőtlen lesz, ami társadalmi egyenlőtlenségeket szül, és egyaránt gátolja a társadalmi és gazdasági mobilitást”⁸

⁸ <http://moderniskola.hu/2016/01/digitalis-tarsadalom-digitalisan-intelligens-polgarok/>

A digitális társadalommá alakulás kormányzati törekvésének megfelelően tehát a pedagógus továbbképzésekkel szemben is elvárt követelmény az informatikai eszközök folyamatos beépítése és használata a tanulás-tanítás folyamatába. A blended típusú kurzusoknál az IKT használata amúgy is elkerülhetetlen, a távoktatás ma már szinte kizárólag az informatika, Internet adta lehetőségek kihasználásával valósul meg, lecsökkentve a találkozásokon alapuló személyes konzultációk számát. Ugyanakkor a kontaktóras szervezésű képzések esetén is mindenhol megjelenik az előzetes IKT ismeretek igénye a képzővel szemben, képzési szintektől függetlenül, hiszen a tananyag elkészítése, tovább adása, a követelmények teljesítésének igazolására szolgáló, záró dokumentumok, vizsgák előkészítése is számítástechnikai eszközök, programok segítségével történik.

Egyéb kompetenciák illetve készségek terén főleg a pedagógus kompetenciák jelennek meg, mint alapvető elvárások, melyek megléte azonban dokumentumokkal nem feltétlenül támasztható alá megbízhatóan. Esetleg a pedagógus minősítés során kapott értékelést lehetne bevonní e feltétel ellenőrzéseként. A jó kommunikációs készség, az egyéni attitűd, beleélő képesség elsősorban a kisiskolás és a felső tagozatos gyerekek tanítását végzők számára meghirdetett kurzusok esetén hangsúlyozott a szerzők által. Valójában ezek valószínűleg minden képzést irányító szakember számára alapvető készségnek számítanak, aki ilyen feladatra vállalkozik, annak szüksége van a magabiztos fellépésre, a kommunikáció, a problémamegoldás terén új és használható ismeretekre.

Az alábbi táblázatokban képzésenként, képzési szintenként, a képzés fejlesztői és tematikájának kidolgozói által összegyűjtött elvárt végzettségek, képzőkkel szemben támasztott speciális szakképesítések, egyéni készségek, kompetenciák, gyakorlati tapasztalattal kapcsolatos információk olvashatók. Tekintettel arra, hogy ezeket az adatokat még a képzések kifejlesztésének szakaszában adták meg a kurzusok kidolgozói, ezért az elkészült, akreditációs folyamatban benyújtott képzési anyagokban némileg módosulhatnak a leendő képzőkkel szemben támasztott elvárt kompetenciák. Iránymutatásként azonban ez a munkaanyag is megfelelő minőségű és mennyiségű információt szolgáltatott a kutatásunkhoz, melynek révén ajánlást fogalmazhattunk meg a képzők kiválasztásának módszerére.

2. táblázat Felmérés a DE KLGYGÁI Csengő utcai feladatellátási helyén

Képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
1. Családdinamikai ismeretek a pedagógiai munkában a lemorzsolódás megelőzése érdekében - középiskola	Egyetemi vagy főiskolai tanári végzettség és/vagy pszichológus	Nehezen kezelhető, hátrányos helyzetű fiatalokkal, családokkal végzett gyakorlati munka (5 éves tapasztalat).	Pedagógiai, pszichológiai, valamint gyermek- és ifjúságvédelmi ismeretek. Fejlődéslélektani és családdinamikai ismeretek.	Jó kommunikációs készség, előadói képesség, önismeret, jó konfliktuskezelés.
2. A tanulási képességek fejlesztése a stresszmentes és hatékony tanulás módszereinek alkalmazása érdekében – középiskola	Egyetemi vagy főiskolai tanári végzettség és/vagy pszichológus	5 év tanítási gyakorlat és hatékony stresszoldó technikák alkalmazása csoportban.	Pedagógiai és pszichológiai ismeretek. Hatékony stresszcsökkentő ismeretek alkalmazása a gyakorlatban.	Jó kommunikációs készség, előadói képesség, önismeret, problémamegoldó képesség
3. Probléma-megoldási stratégiák a hatékony	Egyetemi és/vagy főiskolai végzettség.	Tanári és/vagy felnőttképzési és/vagy pedagógiai és/vagy	Gyakorlati tevékenységben való tapasztalat.	Kommunikációs készség, előadói képesség, szervezési képesség,

Képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
tanulás érdekében középiskola		szociálpedagógiai és/vagy mentálhigiénés és/vagy pszichológusi és/vagy könyvtárosi gyakorlat. Előnyt jelent a minimum 5 éves szakmai tapasztalat!		önismeret, jó konfliktuskezelés, stressztűrő képesség.
4. Játék az oktatásban - tanulói motiváció - középiskolában	Egyetemi vagy főiskolai végzettség, szakvizsga.	10 év tanári szakmai tapasztalat.	IKT jártasság.	Jó kommunikációs készség, előadói képesség, önismeret, jó konfliktuskezelés, nyitottság, flexibilitás, kreativitás.
5. Társas kapcsolatok az középiskolai pedagógiában	Egyetemi vagy főiskolai végzettség.	5 év tanári/pedagógiai gyakorlat	IKT jártasság - alapfokú felhasználói szintű számítógépes ismeret (Word, Excel)	Kommunikációs és kooperatív készség.

Képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
6. Mediáció, kommunikáció és konfliktus kezelés a lemorzsolódás prevenciója érdekében	Főiskola vagy egyetemi pedagógus végzettség.	5 év szakmai, tanári/pedagógiai tapasztalat	IKT jártasság felhasználói szintű számítógépes ismeretek	Jó kommunikációs készség, kiváló előadói képesség, jó konfliktuskezelés, stressztűrő képesség önismeret, önreflexió

3. táblázat. Felmérés a DE KLGYGÁI Arany téri feladatellátási helyén

Képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt kompetencia	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
--------------------	--	---	---	---	---

1. Játék az oktatásban - tanulói motiváció - általános iskolában	óvodapedagógus, tanító, tanár, fejlesztő pedagógus, pszichológus, gyógypedagógus vagy könyvtáros tanár (tanító)	legalább 5 év szakmai gyakorlat	szaktárgyi, szaktudományi tudás, IKT eszközsintű használata	pedagógus kompetenciák	jó kommunikációs képesség, szervezőképesség, együttműködésre való törekvés, adaptivitás, beleélő képesség
2. Mérés- értékelés az óvoda-iskola átmenet folyamatában	Főiskolai tanítói és/vagy óvodapedagógus és /vagy fejlesztőpedagógus végzettség	3 év szakmai szakmai tapasztalat	Pedagógiai, pszichológiai ismeretek	Jó kommunikációs képesség és előadói képesség	
3. A beilleszkedési és magatartási zavarok kezelése az iskolában. Figyelemzavar és hiperaktivitás a tanórai munka során - alsó tagozat	Egyetem vagy főiskolai tanítói, vagy tanári végzettség és/vagy pszichológus és/vagy gyógypedagógus.	Aktivitás-és figyelemzavarral küzdő gyermekek kezelésében szerzett 3 éves szakmai tapasztalat.	Pedagógiai és pszichológiai ismeretek, valamint az aktivitás-és figyelemzavar felismerésére és hatékony kezelésére irányuló speciális ismeretek.	Jó kommunikációs képesség, előadói képesség, önismeret.	

<p>4. Testi-, lelki egészségre nevelés a pedagógiai gyakorlatban - alsó tagozat</p>	<p>Egyetem vagy főiskolai tanári végzettség és/vagy pszichológus és/vagy, gyógypedagógus és/vagy védőnő és/vagy mentálhigiénikus.</p>	<p>5 év tanári és/vagy felnőttképzési és/vagy pedagógiai és/vagy mentálhigiénés gyakorlat</p>	<p>Pedagógiai és pszichológiai ismeretek, valamint a mentális jólét megőrzésére és a testi egészségre nevelésre irányuló ismeretek.</p>	<p>Egészségfejlesztésben, prevencióban szerzett munkatapasztalat.</p>	
--	---	---	---	---	--

<p>5. A szocioemocionális képességek fejlesztése az alsó tagozatos tanulók nevelése, oktatása során. A pedagógusok érzelmi intelligenciájának fejlesztése - érzelmi tudatosság a pedagógiában</p>	<p>Egyetem vagy főiskolai tanári végzettség és/vagy pszichológus</p>	<p>5 év tanári és/vagy felnőttképzési és/vagy pedagógiai és/vagy mentálhigiénés gyakorlat</p>	<p>Pedagógiai és pszichológiai ismeretek.</p>	<p>Jó kommunikációs készség, előadói képesség, önismeret</p>	
--	--	---	---	--	--

4. táblázat: Felmérés a Debreceni Egyetemen és a Balásházy János Gyakorló Középiskolájában és Kollégiumában

A képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
1. Mérésekre alapozott fejlesztés az iskolában	Egyetem és/vagy főiskola; bármely szak	Minimum 5 év pedagógiai szakmai gyakorlat	Pedagógus vagy andragógus képzésben mérés-értékeléssel kapcsolatos fejlesztésre irányuló ismeretek; IKT jártasság;	tutori tapasztalat
2. Mérés-értékelés, mint a fejlesztés eszköze a pedagógiai gyakorlatban	Egyetem és/vagy főiskola; bármely szak	Minimum 5 év pedagógiai szakmai gyakorlat	Pedagógus vagy andragógus képzésben mérés-értékeléssel kapcsolatos fejlesztésre irányuló ismeretek; IKT jártasság;	tutori tapasztalat
3. Családdinamikai ismeretek a pedagógiai munkában a lemorzsolódás megelőzése	egyetem/főiskola	bármely szakos gyakorlott	társadalompedagógia, családi életre nevelés,	-

A képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
érdekében - alsó tagozat (az 1- 5. témakörben)		pedagógus (min. 5 év), vagy egyetemi oktató a pedagógia/pszichológia területén	nevelésszociológia, családszociológia	
3. Családdinamikai ismeretek a pedagógiai munkában a lemorzsolódás megelőzése érdekében - alsó tagozat (a 6. témakörben)	egyetem/főiskola	mentálhigiéniai szakember, vagy egyetemi oktató a pszichológia területén (min. 5 éves gyakorlat)	mentálhigiéné, családpszichológia, önismeret, szupervízió	
4. Családdinamikai ismeretek a pedagógiai munkában a lemorzsolódás megelőzése	egyetem	bármely szakos gyakorlott	társadalmpedagógia, családi életre nevelés, nevelés- és	-

A képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
érdekében - felső tagozat (az 1-5. témakörökben)		<p>pedagógus (min. 5 év), vagy</p> <p>egyetemi oktató a pedagógia/pszichológia területén</p>	<p>oktatásszociológia, családpszichológia, tehetségfejlesztés, pályorientáció</p>	
4. Családdinamikai ismeretek a pedagógiai munkában a lemorzsolódás megelőzése érdekében - felső tagozat (a 6. témakörben)	<p>egyetem</p>	<p>mentálhigiéniai szakember, vagy egyetemi oktató a pszichológia területén (min. 5 éves gyakorlat)</p>	<p>mentálhigiéné, családpszichológia, önismeret, szupervízió</p>	

A képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
5. IKT megoldásokkal az élvezetesebb tanításért, tanulásért	Egyetem és/vagy főiskola; Informatika tanár vagy bármely szak, ha megfelelő informatikai ismeretekkel is rendelkezik	Minimum 5 év pedagógiai szakmai gyakorlat	Pedagógus vagy andragógus képzésben digitális kompetencia (IKT) fejlesztésre irányuló módszertani ismeretek	tutori tapasztalat
6. Testi-, lelki egészségre nevelés a pedagógiai gyakorlatban - felső tagozat	egyetemi/főiskolai testnevelő, vagy gyógytestnevelő, vagy biológia, vagy egészségtan, vagy földrajz, vagy szociológus és/vagy egyéb sport területű végzettség és/vagy sport témájú doktori fokozat PhD előnyt jelent	min. 3 éves felsőoktatási/köznevelési tapasztalat	a területen végzett kutatói és/vagy gyakorlati tapasztalat	jó kommunikációs, előadási készség

A képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
7. Digitális nyelvhasználat, mint a tanulás-tanítás motiválásának eszköze	egyetemi/főiskolai informatikatanár	Minimum 2 év pedagógiai szakmai gyakorlat	Digitális kompetencia (IKT) fejlesztésre irányuló módszertani ismeretek	Kutatások a számítógépes gondolkodás és algoritmikus készség fejlesztése témakörökben.
8. Pozitív fegyelmezés - tanulói motiváció	Egyetem/ főiskola Bármely területen szerzett szaktanári végzettség, vagy pszichológus	3 év oktatásban eltöltött vagy pszichológusi, mentálhigiénés gyakorlat.	IKT jártasság	kommunikációs készség, előadói képesség, önismeret, jó konfliktuskezelés, stressztűrő képesség

5. táblázat: Felmérés a DE KLGYGÁI Kossuth utcai feladatellátási helyén

Képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
1. Figyelemzavar és hiperaktivitás a tanórai munka során - felső tagozat	Főiskola vagy egyetem	„Kisebbségiek”/romák oktatása Tanításban szerzett minimum 5 év gyakorlat	Gyógypedagógia vagy fejlesztő pedagógiai tanulmányok	Rugalmasság az adott feladathelyzethez
2. Az együttműködési kompetenciák fejlesztése a lemorzsolódás ellen a vizuális kultúra oktatásban	Egyetem vagy főiskola	5 év gyakorlati tapasztalat, vizuális kultúra területén	IKT jártasság, gyakorlati tapasztalat	kommunikációs készség, előadói képesség, önismeret, jó konfliktuskezelés
3. Gyermek- és ifjúságvédelem a köznevelési intézményekben	Egyetem/Főiskola	Osztályfőnöki tapasztalat. Ifjúságvédelem szakirodalmában való jártasság.	Nem igényel.	probléma megoldás, kommunikáció, empátia

Képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
4. A pedagógiai projekt módszer elméleti és gyakorlati alapjai, alkalmazásának lehetőségei	egyetem és/vagy főiskola	Gyakorlati tapasztalat (minimum 5 év bármely szakos 5-8.évfolyamon tanító tanár esetleges nyelvtudás) cserekapcsolatok, e-twinning vagy más online projektes felület ismerete és használata és Tanórai projektekben tapasztalat Előny: felnőttképzésben szerzett tapasztalat	előadás és csoportmunka vezetése tanulóknak és kollégáknak is, a gamifikáció ismerete a gyakorlatban Haladó IKT-ismeretek	határozott csoportvezetés, szervezőkészség, rugalmasság Kiváló kommunikációs készség
5. Módszertani fejlesztés a heterogén tanulócsoporthoz differenciált nevelésére, oktatására, a	Egyetemi vagy főiskolai pedagógus végzettség	min. 5 év tanári/ tanítói gyakorlat	a tanítás mellett, jó ha van,	jó kommunikációs készség, empátia, rugalmasság

Képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
lemorzsolódás megelőzésére, a tanulók motiválására	Mivel a differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoportban módszertani téma, ezért a pedagógus végzettséget nem iskolafokozathoz, hanem - bármely szinten való - tanítási előképzettséghez köti, ezért megfelelő ez az általánosan leírt végzettség		felnőttképzésben, tanár továbbképzésben szerzett tapasztalat, de nem kizáró ok, ha még nem rendelkezik ilyennel	
6. A tanulási képességek fejlesztése a stresszmentes és hatékony tanulás módszereinek alkalmazása érdekében - általános iskola	főiskolai vagy egyetemi szintű tanári vagy pszichológusi végzettség	Legalább 5 év szakmai (pedagógiai, köznevelési) gyakorlat	IKT eszközök használatában szerzett ismeretek	jó kommunikációs képesség

Képzés címe	A későbbi képzőktől elvárt végzettség	A későbbi képzőktől elvárt szakmai tapasztalat	A későbbi képzőktől elvárt speciális ismeret/gyakorlat	A későbbi képzőktől elvárt egyéb kompetencia
7. Társas kapcsolatok az általános iskolai pedagógiában	egyetemi vagy főiskolai Tanító, vagy tanár, vagy szakvizsgázott pedagógus, vagy fejlesztő pedagógus	5 év tanári és/vagy felnőttképzési és/vagy pedagógiai és/vagy szociálpedagógiai és/vagy mentálhigiénés gyakorlat	IKT jártasság	kommunikációs készség, előadási képesség, önismeret, jó konfliktuskezelés, rugalmasság

A megkérdezettektől egy kérdőív segítségével is gyűjtöttünk adatokat, melyben 5 fokú Likert-skálán történő értékelést végeztünk. Az egyes képzési szintek közötti eltérés néhány esetben jellemző csak, többnyire itt is hasonló elvárásokat tartanak fontosnak a megkérdezettek.

A tudás és szakismeret a közoktatást végző intézmények mindegyikében maximális, 5 pontos súlyozással szerepel, bizonyítva az adott területen dolgozók maximális elvárását, felkészültségét magukkal és pedagógus kollégáikkal szemben is. Az egyetemi oktatók ezt a kritériumot egyenlő arányban 4 és 5 közé tették, valószínű speciális ismeretanyagot igénylő tematikáik miatt, amit várhatóan majd a képzésükön résztvevők menet közben elsajátíthatnak, tökéletesíthetnek. A szakmai tudás, olvasottság a témában viszont mindenhol nagyon magasan kvalifikált követelmény.

A felnőttképzés korszerű módszereinek ismerete, alkalmazni tudás szinte minden megkérdezett szerint fontos, de nem a legfontosabb (4-es súlypont), ami leginkább azt érzékelteti, hogy a képzők és a képzésen résztvevők ugyanabból a közegből érkeznek, így megértik egymást, mondhatni „egy nyelven beszélnek”, a hangsúly nem a képzésen résztvevő személyiségének alakításán van, hanem inkább pedagógiai helyzetekre, kihívásokra kíván szakszerű segítséget nyújtani. Ezt támasztja alá a megszerzett tudás gyakorlati alkalmazására valamint a résztvevők tapasztalatának beépítésére vonatkozó magas átlagértékű mutató.

Törekvés a továbbképzési program, a tréneri foratókönyv maradéktalan teljesítésére címszóhoz társuló értékelés a többi szemponthoz viszonyítva alacsony pontszámot kapott, ami igazolja, hogy ezen továbbképzések pedagógiai aktualitásokhoz, képzői által alkalmazott módszerek szabad megválasztásához, a rugalmasságához, valamint a résztvevők egyéni igényeihez, tapasztalataihoz igazodó tartalom feldolgozáshoz lesznek kialakítva. Ezáltal alkalmasak arra, hogy széles körben nyújtsanak korszerű, elérhető tudást, valamint vonzóak lehessenek a képzői tevékenységre jelentkezők számára is, akikkel szemben a nyitottság, rugalmasság, alkalmazkodni tudás a majdani csoportjuk igényeihez fontos kritérium a megkérdezettek szerint.

Az önismeret, önértékelés, önkontroll képessége, társas hatékonyság; kapcsolat a résztvevőkkel, a trénerpárral, helyzetfelismerő, - értékelő képesség, időmenedzsment, előadó-képesség, konfliktuskezelés attitűd itemek a gimnáziumi és az egyetemi oktatók által fejlesztett kurzusok esetén észrevehetően alacsonyabb súlypontot kaptak, mint az általános iskolai képzések esetén, ami a tanított korosztályhoz kapcsolható egyéni igények, stílusok, alkalmazott módszerek különbözőségére utaló tényező. Jellemzően az egyéb elvárt készségként megjelenő beleélő képesség is általános iskolai képzésfejlesztők által megjelölt kritérium. A kommunikáció, asszertivitás viszont szintektől függetlenül magasan súlyozott.

Mindezek a számszerűsített mutatók az egyes kompetenciákra vonatkozóan jól szemléltetik a tervezett képzések pedagógusi munkához köthető komoly elvárásait. Ezáltal a kötelező továbbképzések palettáján olyan kurzusok kialakítását, mely tréner és hallgató kölcsönös szakértelmére építve képes akár egyéni irányvonal felé is fejlődni az aktuális közeg igényei szerint. Ezért is fontos, hogy a leendő képzőnek a képzéshez való viszonya jól definiálhatóan jelenjen meg, az adott terület szakmai kihívásait, problémáit és megoldási javaslatait jól ismerve tudjon a kurzus ideje alatt irányítani, tanítani.

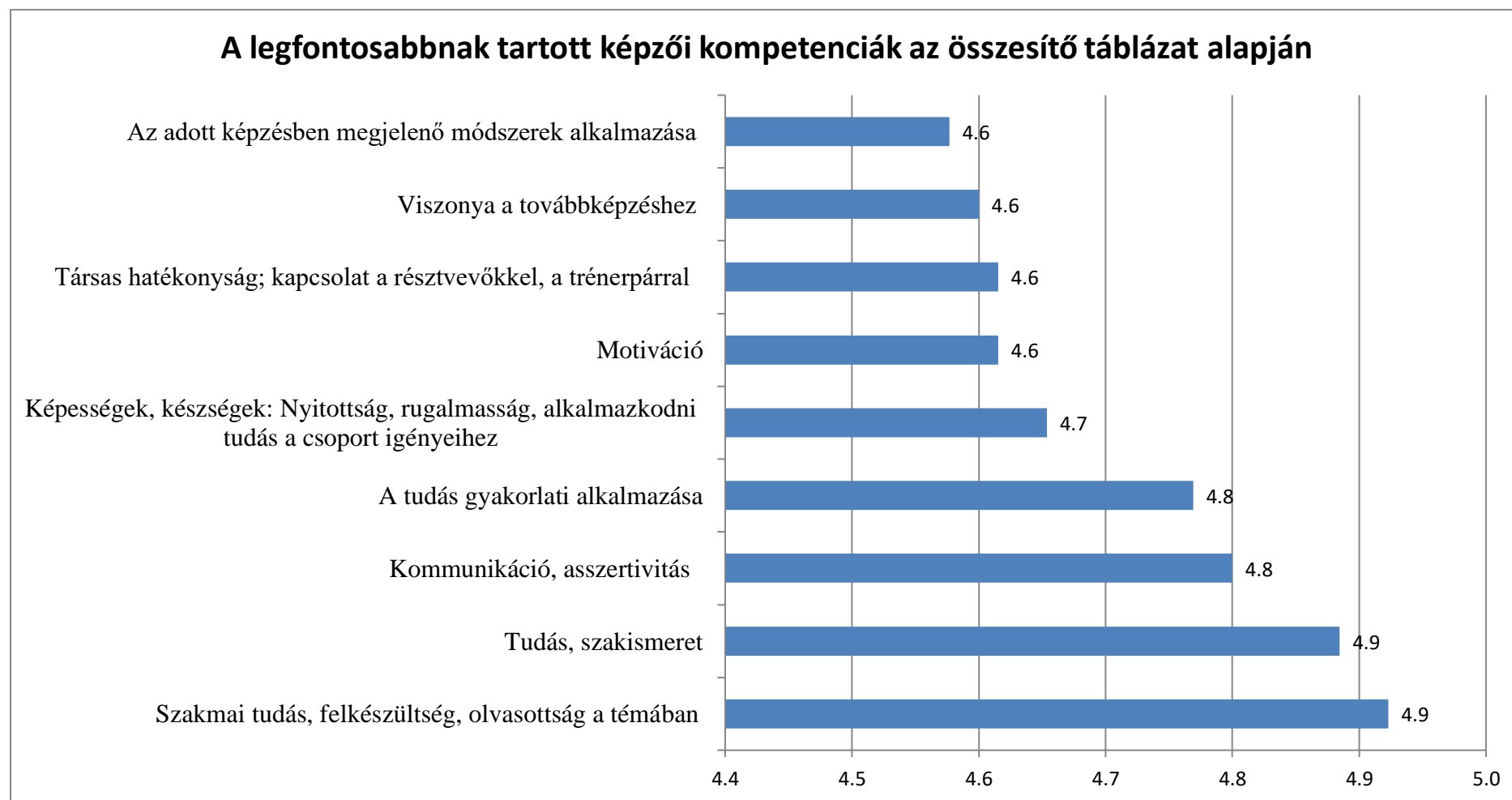
6. táblázat: Összesítő táblázat a képzők kiválasztásának szempontjairól

ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZAT A KÉPZŐK KIVÁLASZTÁSÁNAK SZEMPONTJAIRÓL																																	
KÉPZŐI KOMPETENCIÁK	CSENGŐ U. FH.						KOSSUTH U. FH.						ARANY J. T. FH.						DE						B.	ÁTLAG							
Szakmai tudás, felkészültség, olvasottság a témában	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	4,9
Tudás, szakismeret	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	5	5	4	5	5	5	4,9
Kommunikáció, asszertivitás	5	5	5	4	5	4	5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4	5	4,8
A tudás gyakorlati alkalmazása	4	5	4	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	3	4	5	5	4,8
Képességek, készségek: Nyitottság, rugalmasság, alkalmazkodni tudás a csoport igényeihez	4	4	5	4	4	4	5	4	5	5	5	5	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	4,7
Motiváció	5	5	4	4	5	5	5	4	5	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4	4	5	5	5	3	4	5	4,6
Társas hatékonyság; kapcsolat a résztvevőkkel, a trénerpárral	4	3	4	4	4	4	5	5	5	4	5	4	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	4,6
Viszonya a továbbképzéshez	5	4	4	4	5	5	5	4	5	5	4	5	4	né	5	5	5	4	5	5	5	5	5	5	4	5	5	5	4	3	5	5	4,6
Az adott képzésben megjelenő módszerek alkalmazása	4	5	5	5	4	4	5	5	5	5	3	4	5	5	5	5	4	4	5	5	4	4	4	5	5	5	4	4	4	5	5	5	4,6

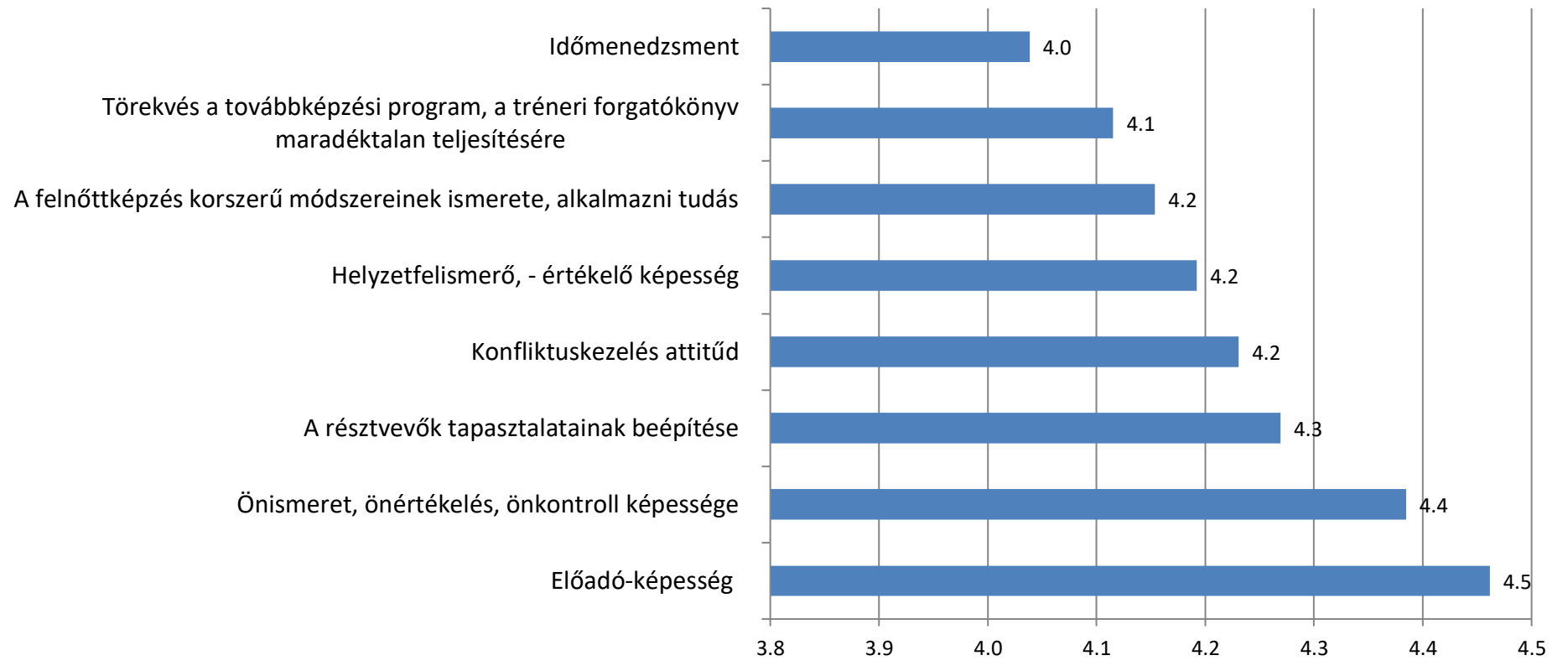
ÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZAT A KÉPZŐK KIVÁLASZTÁSÁNAK SZEMPONTJAIRÓL

KÉPZŐI KOMPETENCIÁK	CSENGŐ U. FH.						KOSSUTH U. FH.						ARANY J. T. FH.					DE					B.	ÁTLAG			
Előadó-képesség	4	5	4	4	5	5	4	5	5	5	4	5	3	4	5	5	5	5	4	4	4	4	4	5	4	5	4,5
Önismeret, önértékelés, önkontroll képessége	4	5	4	4	4	4	4	5	5	4	5	5	4	4	5	4	5	5	4	4	5	5	4	3	4	5	4,4
A résztvevők tapasztalatainak beépítése	4	4	4	4	4	4	5	4	5	5	5	5	3	4	5	4	5	5	5	5	4	4	3	4	3	4	4,3
Konfliktuskezelés attitűd	3	3	4	3	4	4	5	4	5	4	5	5	3	5	5	5	4	5	5	5	4	4	4	3	4	5	4,2
Helyzetfelismerő, - értékelő képesség	4	4	3	3	3	4	4	5	4	4	5	5	3	5	5	5	4	5	5	5	4	4	4	3	5	4	4,2
A felnőttképzés korszerű módszereinek ismerete, alkalmazni tudás	5	4	4	5	5	4	4	5	5	4	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	5	4	4,2
Törekvés a továbbképzési program, a tréneri forgatókönyv maradéktalan teljesítésére	5	4	5	5	4	3	4	4	5	4	3	5	5	4	4	5	3	5	4	4	3	3	4	4	4	4	4,1
Időmenedzsment	4	4	3	4	3	4	4	5	4	4	5	4	3	4	5	5	4	4	4	4	4	4	4	3	4	5	4,0

1. diagram: A legfontosabbnak tartott képzői kompetenciák a felmérések alapján

Fontos képzői kompetenciák az összesítő táblázat alapján

7 Összegzés

A magyarországi pedagógus-továbbképzést a 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről, valamint a 277/1997. (XII. 22.) kormányrendelet a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről szabályozza, mely szerint a pedagógusoknak hétévente kell továbbképzésen részt venniük. A továbbképzések megszervezésével kapcsolatban az új kormányzati törekvések szerint a tanárképzéssel foglalkozó egyetemek kapnák a megbízást, biztosítva ezzel a rendszer áttekinthető, és még inkább hatékony működését. A továbbképzések átszervezésének legfontosabb célja, hogy a résztvevők olyan ismeretekkel gazdagodjanak, melyek a mindennapi munkájuk során közvetlenül hasznosíthatók.

„A hatékony szakmai fejlődés ismérvei: - munkába ágyazott, hosszantartó, koherens és intenzív tanári tanulási stratégián alapul; - az elsajátított ismeretek nem önmagukban, hanem egy átfogó, pl. a tantervre, értékelési rendszerre kiterjedő iskolai reform részeként kerülnek bevezetésre; - az iskolában együttműködő, kollegiális tanulási környezet alakul ki.”⁹

A Debreceni Egyetem által akkreditálni kívánt képzések egyik alappillére az újszerűség, a szakmaiság, a másik pedig a fent megfogalmazottakkal összhangban az együttműködésen alapuló tanítási-tanulási stratégiák alkalmazása. Ez lehetővé teszi, hogy maguk a képzés fejlesztők is a gyakorló pedagógusok, tanárképzéssel foglalkozó intézmények szakemberei közül kerüljenek ki elsősorban, majd ezt követően a képzésen résztvevők maguk is képzőkké válhassanak, s a megszerzett tudást saját közegükben, régiójukban adhassák tovább.

⁹ Darling-Hammond - Richardson, 2009

Vizsgálatunk következtetéseként a leendő képzők kiválasztásának ajánlott lépései a következők lehetnek:

1. A pedagógus ismerje meg a képzést, azaz a meghirdetett, akkreditált kurzuson tanúsítványt szerezzen.
2. Rendelkezzen a törvényben meghatározott végzettséggel és gyakorlati idővel, ezt a megfelelő dokumentumokkal igazolja.
3. Igazolja azoknak a speciális szakismereteknek a meglétét, melyeket az adott képzés megtartójával szemben támasztottak.
4. A pedagógus kompetenciák és az attitűd tekintetében a pályázó a pedagógus minősítés során szerzett tanúsítvány, vagy az Intézményi Önértékelés során készült dokumentumok, illetve az Intézménye igazgatója által adott ajánlás alapján is igazolhatja megfelelő készségeit.
5. A pályázat részét képezheti egy motivációs levél, melyben a jelentkező a képzéshez való viszonyát, érdeklődését és egyéb körülményeit részletezheti.
6. A pályázó személyes meghallgatása zárhatja le a kiválasztás menetét.

Ezt követően a képzések további sikerének kulcsa lehet a kurzusok folyamatos fejlesztése, mellyel a résztvevők igényeihez is alkalmazkodva, a módszertani és a szakmai kutatások eredményeit felhasználva alakulhat a tematikája az egyes képzéseknek.

A megvalósítás során bejövő visszajelzések alapján módosulhatnak a képzőkkel szemben támasztott kritériumok, ezáltal a kiválasztás módszerei is.